

AKTUÁLNE OTÁZKY VÝSKUMU HUMANITNÝCH VIED VII.

Konferencia doktorandov

13. december 2022

F 403, Budova Filozofickej fakulty KU v Ružomberku

08:55 – Otvorenie (dekan FF KU)

SEKCIA HISTORICKÉ VEDY

09:00 – 11:30 hod.,
moderátor **Mgr. Miroslav Hufka, PhD.**

Samuel Červeňanský (FF KU)
Analýza vybraných neskorootantských prameňov k dejinám stredného Podunajska

Patrik Griger (FF KU)
Personálny vývoj Spišskej kapituly v rokoch 1776 – 1856

Katarína Jančová (FF KU)
Reflexia úlohy manželky a matky v pohrebných kázňach 18. a prvej polovice 19. storočia na území Horného Uhorska

Michal Mudroch (FF KU)
Španielska „influenza“ na stránkach krajanskej tlače v roku 1918

Matej Tatarka (FF KU)
„Ako to s nami bolo“ : Legionár Ján Mikolaj a jeho spomienky

Stanislav Žlnay (FF KU)
Práca nitrianskeho kanonika Andreja Cvinčeka pri úlohe usporiadania cirkevných majetkov v prvej Česko-Slovenskej republike

Annamária Adamčíková (PF Truni)
Činnosť saleziána Jána Beňa v ilegalite v 50. rokoch minulého storočia

Diskusia k príspevkom

SEKCIA MEDIÁLNE A KOMUNIKAČNÉ ŠTÚDIÁ

11:30 – 12:30 hod.,
moderátori **PaedDr. Mária Vargová, PhD. Mgr. Petra Polievková, PhD.**

Beáta Pošteková (PF KU)
Spôsoby efektívnej pedagogickej komunikácie učiteľov predprimárneho vzdelávania v spolupráci s rodičmi

Lukáš Švajlenin (FF KU)
Literárny kritik Milan Hamada k tvorbe a osobnosti Miroslava Válka

Diskusia k príspevkom

Prestávka na obed

SEKCIA FILOZOFIA

13:30 – 15:30 hod.,
prof. Dr. phil. fac. theol. **Peter Volek**

Iveta Filová (FF KU)
Koncept intersubjektívnej validity a problém nezhody

Patrik Hrmo (FF KU)
Boh a dopustenie zla: obrana teistického pojmu Boha prostredníctvom pojmu množiny nutných vlastností

Iveta Kloptová (FF KU)
Rozšírenie referencie pojmu v podmienkach externalizmu

Raziyeh Taherkhani (FF KU)
MacIntyre vs. Iranian Philosophers and Religious Scholars; in Virtue ethics

Diskusia k príspevkom

Samuel Červeňanský Analýza vybraných neskorootických prameňov k dejinám stredného Podunajska

Predmetom tohto článku je analýza najvýznamnejších neskorootických prameňov k dejinám stredného Podunajska. Dôležité budú diela pohanských, ako aj kresťanských autorov, ktoré analyzovali udalosti od konca 3. storočia až po rok 568. Štúdia bude analyzovať práce od Ammiana Marcellina, Rufia Festa, Prisca z Pania, Sexta Aurelia Victora, Paula Orosia a Eutropia. Dôležité budú pramene východorímskych, resp. byzantských historikov ako Iordanes, Procopius, barbarskej proveniencie, napríklad longobardského historika Paula Diacona. Taktiež príspevok hodnotí kresťanské písomné pramene, zmienky Sv. Hieronýma, Sidonia Appolinaria, Jána z Efezu, ako aj Vita Sancti Severiny od Eugippia. Článok ďalej analyzuje významné archeologické pramene. Ide prevažne o epigrafické nápisy. Zároveň bude cieľom článku porovnať výpovede neskorootických písomných prameňov s nálezmi z oblasti archeológie.

Patrik Griger Personálny vývoj Spišskej kapituly v rokoch 1776 – 1856

Personálny vývoj je podstatný pre činnosť každej inštitúcie. Keďže v našej doktorandskej práci sa zameriavame na Spišskú kapitulú a jej kanonikov, je pre nás analýza spôsobov jej obsadzovania dôležitým prostriedkom pre pochopenie a hodnotenie významu Spišského kanonického kolégia. Preto je cieľom tejto štúdie analyzovať nielen osobnosti jednotlivých kanonikov, ale predovšetkým hľadať spoločné a rozdielne znaky v personálnej politike spišských biskupov do roku 1856. Taktiež kapitula zažila vo vymedzenom období viacero personálnych kríz. V tomto príspevku tak chceme hľadať odpovede i na dôvody vzniku vakancií, ktoré zasiahli naraz viaceré kanonické posty, a tiež na spôsoby riešenia týchto situácií. Časovo je naša téma ohraničená dvoma významnými udalosťami, zriadením Spišského biskupstva v roku 1776, kedy sa kapitula stala katedrálou, a revolúciou v rokoch 1848 – 1849, ktorej dôsledkom boli veľké zmeny aj pre fungovanie cirkevných inštitúcií. Keďže však Spišská kapitula bola po problémoch vyplývajúcej i z revolučných udalostí definitívne doplnená až v roku 1856, rozhodli sme sa posunúť ohraničenie mapovania jej personálneho vývoja až do uvedeného roku, čím vlastne komplexne popisujeme obsadenie tejto inštitúcie počas prvých ôsmich desaťročí existencie Spišskej diecézy. V príspevku delíme personálny vývoj kapituly podľa episkopátov jednotlivých biskupov, pretože tí mali na kanonické nominácie najvýraznejší vplyv. Fundamentálnym zdrojom, na ktorom je postavená táto štúdia, je práca Jozefa Hradského *Initia, progressus ac praesens status Capituli Scepusiensis*, ktorú kriticky konfrontujeme najmä s údajmi, ktoré sú zapísané v osobnom stave kapituly z rokov 1478 – 1940, ktorý je súčasťou fondu Súkromný archív Spišskej kapituly (/1198/ 1250 – 1948).

Katarína Jančová Reflexia úlohy manželky a matky v pohrebných kázňach 18. a prvej polovice 19. storočia na území Horného Uhorska

Novoveké pohrebne homílie sú v slovenskej historiografii minimálne prebádaný fenomén, a to aj napriek dobovej obľúbenosti a intenzite publikovania daného žánru. V nadväznosti na výsledky zahraničných výskumov, sa však pohrebne kázne javia ako vhodný prameň pre poznávanie dejín každodennosti. V pohrebných kázňach sa nám prezentujú dobové morálne požiadavky, ktoré boli kladené na jednotlivcov, no stretneme sa aj s negatívnym vykresľovaním dobovej skutočnosti. Kázne venované ženám sa zameriavajú na štandardné dobové ženské úlohy: matka, manželka, gazdiná a kresťanka. Štúdia mapuje normy určené manželkám a matkám na základe kázní pochádzajúcich z Horného Uhorska, v období 18. a prvej polovice 19. storočia. Taktiež sa venuje zmienkam o negatívnej reflexii dobovej skutočnosti v kázňovej tvorbe jednotlivých kňazov.

Michal Mudroch Španielska „influenza“ na stránkach krajanskej tlače v roku 1918

Príspevok je zameraný na reflektovanie španielskej chrípky, dobovo zvanej aj ako „influenza“, americkými Slováckmi na základe ich vlastnej tlače, ktorú mohli (na rozdiel od ich domoviny Uhorska) slobodne vydávať. Metódou sondy sme na analýzu vybrali týždenník *Jednota*, ktorý bol z krajanských periodík jeden z najvýznamnejších, vznikol už v roku 1891 a bol tlačovým orgánom Prvej katolíckej slovenskej jednoty, ktorá vznikla rok

predtým a združovala slovenských katolíkov po celých Spojených štátoch. Na stránkach *Jednoty* z roku 1918 sa dozvedáme o správaní amerických Slovákov počas pandémie, ich reakciách na opatrenia americkej vlády, ale aj osobných tragédiách zapríčinených touto chorobou.

Matej Tatarka „Ako to s nami bolo“: Legionár Ján Mikolaj a jeho spomienky

Účasť a úloha Slovákov v československých legiách v Rusku nie doposiaľ v domácej historiografii obsiahlo, resp. podrobne spracovaná. Jedným z kľúčových prameňov pre poznanie tejto problematiky sú spomienkové práce priamych účastníkov tohto fenoménu a jeho udalostí. Napriek tomu, že spomienky legionára Jána Mikolaja vyšli knižne už takmer pred 90 rokmi, súčasná historiografia im doposiaľ nevenovala osobitnú pozornosť. Cieľom príspevku je tak analýza a kritické zhodnotenie spomienkovej práce Jána Mikolaja „Ako to s nami bolo“ ako historického prameňa, ako aj priblíženie osobnosti jej autora.

Stanislav Žlnay Práca nitrianskeho kanonika Andreja Cvinčeka pri úlohe usporiadania cirkevných majetkov v prvej Česko-Slovenskej republike

Kanonik Andrej Cvinček zastával okrem politických úloh aj jednu dôležitú v rámci cirkvi. Bol menovaný trnavským apoštolským administrátorom, biskup Pavlom Jantauschom do čela Ústrednej správy cirkevných veľkostatkov Dr. Pavla Jantauscha. Táto správa spravovala majetky ako na území ČSR tak i na území Maďarska a tiež majetky biskupstiev Košice a Rožňava. Pre rožňavské majetky prišiel Cvinček do sporu s tamojším biskupom Michalom Bubničom i jeho generálnym vikárom Róbertom Pobožným. Proti Cvinčekovi písal aj Andrej Hlinka, ktorý bol na strane biskupa Bubniča. Ako odmenu za dobre vykonanú mu bola udelená hodnosť Apoštolského protonotára. Po druhej svetovej vojne vykonával politickú funkciu podpredsedu parlamentu, ale iba krátko a po prevzatí moci Komunistami sa utiahol do úzadia a o rok na to zomrel.

Annamária Adamčíková Činnosť saleziána Jána Beňa v ilegalite v 50. rokoch minulého storočia

Uvedený príspevok mapuje činnosť saleziána Jána Beňa v 50. rokoch 20. storočia, kedy bola Spoločnosť sv. Františka Saleského postavená pred množstvo nových otázok a zároveň v nej nastalo množstvo zmien. Obzvlášť sa sústreďí na obdobie po prijatí tajnej kňazskej vysviacky hlavného protagonistu. Cieľom príspevku je predstaviť rôzne oblasti jeho činnosti, predovšetkým jeho podiel na procese obnovy reholnej činnosti saleziánov a to najmä po zkatnutí jedného z hlavných organizátorov saleziánov v tom čase, Ernesta Macáka. Práca ďalej popisuje problematiku organizácie skupín saleziánov okolo Jána Beňa. Ďalej sa rovnako zaoberá aktivitami v oblasti rozmnožovania a distribúcie literatúry, pričom uvádza aj jeho hlavných spolupracovníkov v tejto činnosti. Príspevok ponúka informácie o tom, s akými saleziánmi udržiaval Ján Beňo kontakty, čím zároveň sčasti predstavuje sieťovanie saleziánov v uvedenom období. Predstavená práca je založená na štúdiu dobových dokumentov, ktoré následne analyzuje, kombinuje a porovnáva s ďalšími sekundárnymi zdrojmi či spomienkovou literatúrou.

Beáta Pošteková Spôsoby efektívnej pedagogickej komunikácie učiteľov predprimárneho vzdelávania v spolupráci s rodičmi

Efektívna pedagogická komunikácia je relevantným nástrojom v práci učiteľa. Obsahuje viac ako len výmenu informácií; zahŕňa pochopenie emócií, významov a zámerov, ktoré sa za informáciou skrývajú. V príspevku prezentujeme výsledky empirického skúmania, cieľom ktorého bolo zistiť akým spôsobom učiteľia predprimárneho vzdelávania uplatňujú prostriedky efektívnej pedagogickej komunikácie vo vzťahu k rodičom.

Lukáš Švajlenin**Literárny kritik Milan Hamada k tvorbe a osobnosti Miroslava Válka**

Literárny historik a kritik Milan Hamada (1933) reflektoval vo svojich recenzných esejach a článkoch najvýznamnejšie básnické zbierky Miroslava Válka (1927 – 1991), ktoré vyšli v rozpätí rokov 1959 až 1965. Cieľom nášho príspevku je analyzovať recenzné výstupy Milana Hamadu k Váľkovej básnickej tvorbe. Našu pozornosť upriamime aj na Hamadove vyjadrenia k osobnosti Miroslava Válka v priereze od minulosti k súčasnosti. V príspevku sa nezameriame len na hodnotové chápanie tvorby a osobnosti Miroslava Válka, ale aj na analýzu (metakritiku) Hamadových recenzií, ktoré k Váľkovej básnickej tvorbe napísal.

Iveta Filová**Koncept intersubjektívnej validity a problém nezhody**

Estetický súd v tomto článku označovaný ako „estetickým evaluatívny výraz“ patrí medzi najdiskutovanejšie otázky estetiky. Už v osvietenstve bola otázka nárokovania si na správnosť takýchto výrazov problematizovaná Davidom Humom a podrobne analyzovaná Immanuelom Kantom. Problém nezhody ohľadom toho, ktoré umelecké dielo možno považovať za esteticky hodnotné mnohých vedie k vysvetleniu takýchto výrazov len ako vyjadrení subjektívnych preferencií. Prečo si estetickými evaluatívnymi výrazmi potom nárokuje na súhlas ostatných? Vo filozofii sa stretávame práve so snahou o vysvetlenie tejto špecifickej črty estetických evaluatívnych výrazov. Tieto výrazy vyzerajú, že kombinujú subjektivitu istých evaluatívnych výrazov s intersubjektívnou validitou ostatných evaluatívnych výrazov. Pri analýze estetických evaluatívnych výrazov a ich použitia sa budem opierať o komplexnú analýzu evaluatívnych výrazov, ktorú vo svojej knihe *Real Beauty* rozpracoval Eddy Zemach. Avšak jeho záverečné stanovisko realizmu spochybním pomocou empirického výskumu o prirodzenosti estetického súdu Floriana Covu a objasnenia konceptu intersubjektívnej validity v otázke estetických evaluatívnych výrazov.

Patrik Hrmou**Boh a dopustenie zla: obrana teistického pojmu Boha prostredníctvom pojmu množiny nutných vlastností**

Príspevok skúma jedno z možných riešení logického problému zla v súčasnej filozofii náboženstva. V diskusiách sa často objavuje názor, že existencia zla je v protirečení s výrokom „Boh je dokonale dobrý“. Takýto Boh by zlu aspoň zabránil alebo by ho vôbec nedopustil. Autor príspevku argumentuje, že takéto a im podobné závery nie sú logicky správne. Na potvrdenie tohto tvrdenia autor najprv analyzuje tomistický pojem Božích vlastností, predovšetkým Božej dobroty, a následne na danú schému aplikuje Plantingov pojem nutných či nutne pravdivých výrokov a Fregeho koncept významov ako spôsobov danosti referenta. Tézou príspevku je, že existuje množina nutných Božích vlastností, v dôsledku čoho možno tvrdiť, že pojem dopustenia zla Bohom teizmu nijako nepopiera jeho existenciu, pretože „dopustenie zla“ nepatrí do množiny nutných Božích vlastností.

Iveta Kloptová**Rozšírenie referencie pojmu v podmienkach externalizmu**

Prostredníctvom pojmov si ľudia vytvárajú realitu, v ktorej žijú. Vyjadrujú každodenné skúsenosti, vymieňajú si informácie, zaujímajú postoje k rôznym spoločenským témam. To všetko vyjadrujú v pojmoch. Niektoré z nich však začnú časom používať nesprávne. Dochádza k tomu tak, že pojmy vyjadrujú stále tak, ako boli pôvodne zavedené, aj keď medzičasom rozšírili svoje referencie. To znamená, že pojem, ktorý mal istý význam pred dvadsiatimi rokmi, môže mať v súčasnosti rozšírenú referenciu a jeho minulé referencie je v súčasnosti chybná. Revízie pojmov môžu mať filozofické, sociologické, ale aj právne dôsledky. V tomto príspevku sa zameriame na objasnenie pojmu sa-

motného pojmového inžinierstva, čo je nutné pre uvedenie do problematiky. Následne poukážeme na to, ako možno vnímať revíziu pojmov a ako táto revízia prebieha, pričom sa zameriame na konflikt externalizmu a internalizmu. Z hľadiska externalizmu prebieha pojmové inžinierstvo mimo našej kontroly. Na druhej strane sa niektorí autori snažia navrhnúť, ako by sám jednotlivec mohol revidovať pojem. V závere spochybňujeme internalizmus a obhajujeme externalizmus ako vhodnejší pozíciu pre revíziu chybných pojmov.

Raziyeh Taherkhani**MacIntyre vs. Iranian Philosophers and Religious Scholars; in Virtue ethics**

Alasdair MacIntyre has clearly been one of the most influential contemporary Western philosophers. He's philosophy is important in the fields of virtue ethics. He has played an important role in the renewal of Aristotelian ethics in recent decades, the ethos of the modern world that he has found highly problematic. As far as he mentions it as a "catastrophe" in the first chapter of his book, *After Virtue*, while giving an allegory. In his own ethical project, MacIntyre criticizes contemporary ethical discourse and restatement of Aristotle's ethics. He diagnoses the culture of emotivism as a problem in contemporary society. Interestingly enough, there has been a growing interest in MacIntyre's philosophy also by the Iranian philosophers and religious scholars, i.e., by the intellectuals of a distinctively non-western cultural and intellectual traditions. It seems that the Iranian scholars' interest in MacIntyre's ideas has been attracted primarily by his critique of modernity and its intellectual and moral foundations (especially by his critique of liberalism) on the one hand and in his neo-Aristotelian restatement on the other. Since in their point of view, virtue ethics is considered to be the closest version of Western moral theory to religious ethics. Therefore, I would like to point out some of the items that MacIntyre has criticized in his moral philosophy, and then express the ideas of Iranians corresponding to them. The conclusion will be that although there are compatibility in some way in these two different standpoints at the moral crisis, there are fundamental differences in their principles.

